

Саша Нишавић

САМОГРАД

БИБЛИОТЕКА
ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Главни и одговорни уредници

Др Небојша Кузмановић

Др Милан Орлић

Уредник

Ивана Гачић

Саша Нишавић

САМОГРАД

Нови Сад/Панчево, 2024.

*К*РОЗ ГОРУ ЦРНУ

ОСИЊАК

Не страхуј
Док ми улазиш у кућу
То су моје пчеле
Укућани чуваркуће
Златне крунице
Светли живци у самоћи
Ако ти додирну усну
Јагодицу испод ока
Сети се и сам си
У непознатом срцу оса
Ил' слатка жаока

ОРАЧ ИЗ САМОГРАДА

Уместо кртоле
Изорах римска слова
Угашено огледалце
Укосницу и ђердане
Дворске принцезе
Новчиће са ликом цара
Златну кашичицу
Путир са престола
Житки нож у срцу себра

КРОЗ ГОРУ ЦРНУ

Мајка ми држи руку на устима
Не истурај главу
Према провалији
Не одазивај се гласовима
Што долазе из безданица
Опрезно ноћу ходи
Кроз Гору Црну
Испод сваког камена поскок вреба
И мами гљива лудара

ГУБИЛИШТЕ

Пре два и по века
Близу Лебарског сокачета
Свечано је отворено
Градско губилиште

За извршитеља је постављен
Карло Т. из Петроварадина
Са платом од сто двадесет форинти

Првообешени тог дана беше
Глигорије пљачкаш
Другообешени Живко разбојник

Поред вешала је само тихо јецала
Ишибана проститутка Пирошка

**ХАРИТОН ИСПОВЕДНИК
III ВЕК**

Скрупчане змије испод бурета
Чуле су молитву оца Харитона

Спаси ме Господе
Од пијаних разбојника
И ове уре смртне

Попут муња поскоци
У вино отров испустише

Узвратише љубав монаху
Што никад мрава не згази
И змију не уби

ПОТРАГА

Јутрос у катакомбама
Старог швапског гробља
Пронађоше избоденог мигранта
Са Блиског истока

До скоро то беше тајно скровиште
Проститутки надничара коцкара
Црно-белих пробисвета
Који тражише златни ковчег
Атиле Бича Божијег

ТРАЈАЊЕ

Сретох у Либертвилу
Времешног сликара Саву Р.
Осмехује се док говори
Желео бих да моје слике трају
Колико и онај рањени бизон
Из Алтамуре
Сликан пре 15000 год.

ЧУВАРКУЋА

Уснише браћа
Далеко од кућног прага
У дубока плава почивала
Уснише као пилићи испод квочке
Прими их мајчица оберучке
Усну и Ђорђе наша чуваркућа
Лебди шајкача изнад Зејтинлика

ПЕТАР

Петрова гора
Петрова вода
Петров виноград
Све се Петром зове

А на крајпуташу

Ништа немам на овом свету
Осим Твоје руке
Која ми ране вида
И свећу пали

ТВРЂАВА

Ралеји Нишавићу

Док нови варвари
 насрћу на тврђаву
Скривен у беоњачи
 ватреног ждрепца
Тајни пролаз тражим
 испод Дунава

На путу до Јаворових вода и Загоре
 прелећем дубоке лагуме
Грицкам отужно перце дивљег лука
 никло из зноја робова
Никло из нашег бола

МОЛИТВА ЕПИСКОПА ЈАКОВА

Боже пошаљи досаду
Поспаност оморину
Мухе и комарце
На безбожне Персијанце
Што су уперили стреле
На мој народ
Пусти мишеве
Нек им пролећу између ногу
Преуми их Господе
Нек се живи и здрави врате
Непољубљеним невестама
Што их чекају далеко
Од зидина моје Нисибиде

СВАТОВСКО ГРОБЉЕ

На путу кући
Увек задрхтим

На превоју
Испод гробних плоча
Као да неко цвили

Касно ноћу
Уместо северњаче
У дугој хаљини
Ледена невеста изгрева

НЕБЕСКА ВРАТА

Високо изнад Велебита
Отац обнавља запаљени дом

Под ливер ставља греде
Затеже венчанице
Подигне крстове

Мајка је на барјак
Окачила беле кошуље
Везену тканицу

У њој су три кључа
Од небеских врата

О ХЛЕБУ И ВИНУ

I

Из витла сећања
Израђају слике

Испод воденичког камена
Веје брашно
Пада на дланове наше мајчице
Меси нам хлеб насушни

II

Пред зору
Невидљив бармен
Од вина суза и пољубаца
Прави коктел за љубав давну

Чаше са дугим ножицама
Ставља на моју грудну кост

*С*АЛИВАЊЕ СТРАВЕ

КРИЛЦА СТРАХА

У неком чудном сну
Са страхом миша
У гардеробе позоришта
У изврнуте коже
У мирисе се скривам

Крилца сам мољца
Стршљена слепог миша
Ноћна утвара и мора
За Гонича

Крилце анђела
У непознатом срцу
Што шаптаче ноћи
(Децу страха)
У загрљају чува

САЛИВАЊЕ СТРАВЕ

Велики калибар топовске цеви
Окренут је према мени

Узалуд речи учитељице
То је само музејски експонат

Ноћу сам у сну штрецао
Страховао од уста те немани

Све док ми молитвом
Сирота мајка није страву салила

О БОГАТСТВУ КОГА НЕМАМ

Заспао сам као богат
И самоуверен човек

Преко ноћи с ветром
Долетео је кући

Са рачуна којег немам
Скинуо је новац

Јахту на пучини
Коју немам срушио је оркан
Аутомобил којег немам
Неко је украо

Будим се озарен
Покрај дивље мачке
Која ми се умиљава

ЗЕЛЕНА ПИРАМИДА

Попут пега на мом лицу
Маховина полако
Осваја кров куће
Пузавица се укршта
У прозорским окнима
Кућа постаје
Зелена пирамида
Бршљен ниче из мог сна
Никако да се пробијем до огњишта
Да упалим ватру
Огрејем старачке руке
Осветлим планину

ПРЕНОЋИШТЕ

Кад те избаце
Из станичних буџака
Вагон ресторана
Понекад се нађе
Мило створење
Да те нахрани окупа
Уступи свој топли лежај
Пиџаму покојног мужа
Око поднева
Кроз полуотворене капке
Изнанада угледаш
Окатог дечака
Из кревета извирује
У чуду гледа
Незнаног госта

ЉУБАН ЈЕДНАК

Тражим драгу
Из студентских дана
Кажу да живи на Вождовцу
У улици Љубана Једнака
Јединог преживелог
Од хиљадуседамстошездесетчетири
Српске душе
Које уморише у Глинској цркви
Желим да јој пољубим руку
Као Патријарх Павле
Што је целивао руку
Љубану јунаку

ГРАНЧИЦА ТИСОВА

Тражи ми потказивач
Гранчицу тисову
Збирку песама
О побуњеним и убогим
Пред књижевним делијама
Жели да ме исмеје
Пред врховним понизи
Узалуд прича о Херделину
Сирину Златоустом
Испод његовог цилиндра
Непрестано дими злоба
Паклен језик сева

ФОТО-ТАПЕТЕ

Фото-тапетама у кафеу
Прекривају наслове књига
Лица мртвих песника

Зидови се претварају
У мала острва
Водопаде

У мојој чаши
Почиње мало сунце
Да изгрева

Попут нимфе
Са мог рамена
Полунага придошлица скаче
У морској пени се купа

ПЕСНИК

Кад су опроштајном песмом
И читуљама огласили његово име

Кукци и смрдибубе
Почеше да се хране
Свежом фарбом и оловом

Кидају вокале метафоре
Живот и славу за које није марио

Док су коноп пресецали
Ледиле су се сузе на образима
Црни шешир попут рањене птице
Се окреће и пада

Дах пресмртних речи
У мене се усели
Кроз ждрело душник
И гласне жице

Још певаш живи песниче

ГОРЧИЛО

Врати нам Господе
Сунце у грозд и зрно

Горчи утроба водица плодова
У њој се горчило купа

Разагнај мемлу киселе кише
Злодуха из пехара
Вино нам мути
И крв сипа

Даруј нам сушт и причест
Агапе и милогошће

Горче нам душе
Кроз године слепе

Да прогледамо Господе
Омекшај нам срце
Врати у дете

РАНА

Само да се рана зацели
Тај рез у живо месо
Утробу и свест
Која се од отрова чисти
Само твој знак и сев
Из дубине да осетим
Да се на живој рани огледнем
Да крила подигнем
Океан прелетим

В ЛИЧНО ОКО

УЛИЧНО ОКО

I

Пијани младић се клати
Дугим капутом заклања
Ноћну пријатељицу
Док мокри покрај клупе у парку
Крадом мерка сев њене задњице
Она му за узврат откопчава каиш
Брзином муње повлачи шлиц
Скида панталоне

II

Испод наших прозора
Непознат човек
Упалио је себи свећу
Као да у њедра скрива
Румену јабуку
Гурнуо је разорну бомбу

III

Момак у листер оделу
Са секиром на рамену
Шета корзоом
Испод неонки
Светли сечиво

СТОЛИЦА

Одбачена од округлог стола
Од господара
Од малог бога
Позлаћена лепотица
Просуте утробе
Клеца поред контејнера
Ломљена и силована од гузоња
Попут ратног инвалида
Што кисне на тргу
Са мољцем у срцу
С виткошћу бора
Нестаће стара дама
У шуми пролазника

ЈУДА

Соли подигнуте руке
Умножава сребрењаке

Над белим градом
Развејава бесове и злобу

У заносу лудом
Цупка гомила

Црвене усне
Облизује протува

АЛКА

На сав глас се кикоће
Лети на дечијој љуљашци
Стокилаш бахати

Помислих
Шта ако пукне алка

У трену му видех
Крваво лице у прашини

ЛУДА

Пут је нанео градску луду
На старог дрводељу

Као да фрулу украшава
Предано резбари заклоп укопни

Држећи у рукама
Шибицу са заробљеним свицима
Луда изненада упита

Мајсторе могу ли да легнем
У ковчег мирисни
Да проверим је ли све по мери

ПРЕДАХ

Сачувај ме крепки
Од ухода и слуга његових

Насрћу зову
Из хаустора искачу

Са малом душом допузах
До сувог пропланка

Хтео бих да се осамим
Твојом књигом лице прекријем
И плачем

НИШТА И СВЕ

У журби рекох
Малом просјаку
У подземном пролазу
Да немам ништа да му дам
Са картонском кутијом
Трчао је за мном:
Ево ја теби дајем све

КАРТИЦА

У редовима дугим
Уписани у црне картице
Кроз касе и банкомате
Провлачимо наше сиве животе

Из магичног ока
Са екрана плавог
Не виде се сузе
(Наша болна стања)
Ружичаст се живот читава

Шири се страх у ратама
Човек је чек без покрића
Мали пластични убица
Јунак је наших дана

КРЕВЕТАЦ

Поред контејнера
Разваљен дечији креветац
На душеку крв
Почињем да дрхтим

*К*РОЗ РЕШЕТКЕ СВЕСТИ

Дечак је хитнуо белутак
Није ни слутио
Да ће вокале песме спојити
Са круговима воде

Младица се у небо пропиње
Соко јој на вршак слеће
До земље је савија

Два пропета коња
Додирују се зубима
На трбуху гусала

На тераси нашој
Испиле се гугутке
Играју школице

Аутистична девојчица
Држи мајку за руку
Непрестано ми се осмехује

Кроз решетке свести
Светле речи
Попут мрвица злата
Из реке Пек

О Ниши, Тодоровом брату
Ништа не знамо
Осим једног камена
Што се по њему зове
А камен к'о камен
Ни да прокамени

Сањам бакицу
Из Сокобање
Нуди нероткињама
Чудесне биљке
Рањенима гавезе и мелеме
Мени бели тартуф
И травку напинкуру

На мојим уснама
Румена ресица
На твојој пути
Расути маслачак

Две латице
На твојим образима
И две капље крви
На ружином трну

Шапат у ноћи
Пчела је издахнула
На лицу ђака Авакума

Трчим деведесет лета
Маратон живота
Оста још неколико корака
До Господа

Утихну на трен река
Стаде воденички камен
Млинар се у небо вину

Имаш ли минут да ме назовеш:
Брзо одговарам
Имам бескрајне минуте
Не знам ко ће их преузети
Кад умрем

*У*УМСКЕ ЈАГОДЕ

ШУМСКЕ ЈАГОДЕ

Авион почиње да пропада
Млада сапутница
У паничном страху
Уз мене се привија
Стеже ми руку
Црвена бројаница
Између нежних прстију
Подсети ме
На венчић шумских јагода
На заруделе брадавице
Које излећу
Из беле кошуље
Лебди њено витко тело
Изнад снежних Алпа

ЗАГРЉАЈ

Сетих се хладне подстанарске собе
Грејао сам те дахом
Пустоловном поезијом
Драинца и Тина

Вечерас у парку
Као некад тебе пре пола века
Загрлих бронзане главе песника

РАЗБОЈ

Не дирај туђа витла ни канчела
Имаш довољно вунице и пређе
Капилара ситних
Плазме и сиге
Нек други почину на свили
Ти тело уморно спусти
На разбој савести
На лежај од кострети

БАЈКЕ

Недојши Јеврићу

Држим се чуна спасоносног
Нежне ручице моје ћерке
Док јој смишљам најлепше бајке
Мој живот на трен засветли
У њеним очима плавим

ТРУДНИЦА

Спаси Господе
Трудницу на респиратору

Уклони убицу крви
Тромб што срце лови

Сочини чудеса
Разори честицу смрти

Живота два подари

ТУАРЕЗИ

Сан ме пренео
У племе Туарега
Из радозналости
Једна ме је млада жена
Тајно одвела у свој шатор
Уз услов да је
Пре свитања напустим
Попут пуног месеца
Била је у плодним данима
Грешан помислих
Шта ако ми је родила
Гараву девојчицу
Коју никад нећу видети

ОЛУЈА

Нећу о потопу
Полупаним прозорима
Палом крану

О малом ћу кишобрану
Величине длана

Њиме је моја унука
Штитила лице овог света
Возећи барбику
У колицима за лутке

ВОДЊИКА

Сањам мајку

Скупља шумске плодове
Дивљу јабуку зукву сијерак

Бере глог клеку дрењину
Прави водњику

Гаси моје запаљено ждрело
Ватру у прсима

ДАРОВИ

Вратих се из шуме
Са змијском кошуљицом
Перушком сокола
Великим рогом јелена
Котарицом јагода
С ланетом у наручју

Колико дарова
У једном дану

ЖАР

Кад бих знао са речима
Као ковач са жаром
Да извучем брид
На тупој секири
Подигнем пламен
Изнад ракије

Загрејао бих
Твоје промрзле прсте
Перце и мастило
Осветлио таму магазе
Док ми пишеш
Последње писмо

САН

Изгубљен од пића
Протезу са зубима ставих
У чашу белог вина

Дотична госпођа врисну
Грозан си грозан

Хитнух чашу
Преко зида тврђаве
Са њом полетох у бездан

ПИСМО

Стариш далеко од мене
Као сеоска учитељица
Поред мужа разбојника

Старим и ја убрзано
У граду епигона и протува

Жалим још љубави давна
Што сам био груб
Кад сам одлазио у војску
И рекао ти да ме не чекаш

БЕЛА ДОЈКА

Млада мајка
Пружа десну руку
Према мом столу

Левом држи бебу
Која не испушта
Њену белу дојку

Док јој пружам
Црвену новчаницу
Кракати конобар бесни

Прибрах се у трену
Просух му у лице пиће
Вешто подметнух ногу

ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА

Саша Нишавић нам поново доноси дарове враћајући се из песничке потраге за смислом као из лова у ком је свако и ловац и ловина. Изнова се затиче у призори-ма скрнављења свега лепог и племенитог, у свакодневици и у сновиђењу, сведочећи општи пад, расуло, расап и растројство човеково, и упркос томе не губи веру у препород, преображење, у Бога и у Добро. Држи се за ону исту *йеишељку* – *монашку молићиву*, и сам тихо појући, петељку на којој се држи и његов народ и читав свет. Самоград је певанија која сама настаје и утврђује се хиљадама руку, као у оном дивном, данас готово забрављеном обичају званом моба, када су се у слози и полету људи удруживали да пожњу жито, саграде кућу или пропуге пут. Или је песник Нишавић, може бити, у дослуху са чувеним чилеанским архитектом Александром Аравеном (који је недавно гостовао у Новом Саду, где се и Нишавић одомаћио), чији је концепт полузвршене куће, коју власник потом по свом дограђује и завршава, постао познат у свету. Било како било – песник из Самограда на крају закључује да му на овом свету није остало ништа – *осим Твоје руке Која ми ране вида И свећу йали...*

Драјан Марковић

Пјесме Саше Нишавића у збирци *Самоћрад*, као и у осталим његовим књигама, представљају примјер модерног пјевања и мишљења. Призоре из свакодневице, наоко једноставне, Нишавић пропушта кроз сопствену *решетку језика*, дајући посматраним призорима један дубљи, метафизички смисао. Нишавићеви стихови наводе нас да се дубоко замислимо над собом и судбином свијета, чији смо дио. Привидној свемоћи зла, монструозности насиља, Нишавићев лирски глас супротставља сопствену крхкост и саосјећајност. Једна пољска пјесникиња заговарала је да пјесме буду онолико дугачке, колико се може урезати на ауторовом челу. По нашем увјерењу, лирика Саше Нишавића испуњава овај строги, тешко достижни услов. Док читамо његове стихове, осјећамо бол, коју је и пјесник осјећао, а потом је алхемијским поступком претворио у злато поезије.

Слободан Јовић

БИОГРАФИЈА

Славомир Саша Нишавић, рођен 26. 10. 1959. у Бијелом Пољу.

Објављене песничке књиге:

Придржавање душе, Будућност, Нови Сад 2003.

Кошуљуца, Бранково коло, Сремски Карловци 2004.

Гребени, Орфеус, Нови Сад 2007.

Заборањени дечак, Прометеј и Тиски цвет, Нови Сад 2018.

Чесџица изабране и нове песме, избор и поговор Стеван Тонтић, Фондација Група север, Нови Сад 2020.

Гавранов хлеб, Прибој 2021.

Пејшељка, Прибој 2022.

Значајније награде: *Печай вароши сремскокарловачке* 2019, *Вукови ласџари* 2020. и *Алексије Везилић* 2022.

Живи у Новом Саду.

САДРЖАЈ

КРОЗ ГОРУ ЦРНУ	5
ОСИЊАК	7
ОРАЧ ИЗ САМОГРАДА	8
КРОЗ ГОРУ ЦРНУ.....	9
ГУБИЛИШТЕ	10
ХАРИТОН ИСПОВЕДНИК III ВЕК.....	11
ПОТРАГА.....	12
ТРАЈАЊЕ.....	13
ЧУВАРКУЋА	14
ПЕТАР.....	15
ТВРЂАВА.....	16
МОЛИТВА ЕПИСКОПА ЈАКОВА.....	17
СВАТОВСКО ГРОБЉЕ.....	18
НЕБЕСКА ВРАТА.....	19
О ХЛЕБУ И ВИНУ	20
САЛИВАЊЕ СТРАВЕ	21
КРИЛЦА СТРАХА.....	23
САЛИВАЊЕ СТРАВЕ.....	24
О БОГАТСТВУ КОГА НЕМАМ	25
ЗЕЛЕНА ПИРАМИДА	26
ПРЕНОЋИШТЕ	27
ЉУБАН ЈЕДНАК	28
ГРАНЧИЦА ТИСОВА	29
ФОТО-ТАПЕТЕ	30
ПЕСНИК	31
ГОРЧИЛО	32
РАНА.....	33

УЛИЧНО ОКО	35
УЛИЧНО ОКО I, II, III	37
СТОЛИЦА.....	38
ЈУДА.....	39
АЛКА.....	40
ЛУДА.....	41
ПРЕДАХ.....	42
НИШТА И СВЕ.....	43
КАРТИЦА.....	44
КРЕВЕТАЦ.....	45
КРОЗ РЕШЕТКЕ СВЕСТИ	47
ШУМСКЕ ЈАГОДЕ	53
ШУМСКЕ ЈАГОДЕ.....	55
ЗАГРЉАЈ	56
РАЗБОЈ.....	57
БАЈКЕ	58
ТРУДНИЦА.....	59
ТУАРЕЗИ.....	60
ОЛУЈА.....	61
ВОДЊИКА	62
ДАРОВИ.....	63
ЖАР.....	64
САН.....	65
ПИСМО	66
БЕЛА ДОЈКА.....	67
ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈА.....	69
БИОГРАФИЈА.....	71

**САША НИШАВИЋ
САМОГРАД**

Издавачи

Архив Војводине
Нови Сад, Жарка Васиљевића 2А
www.arhivvojvodine.org.rs

Мали Немо
Јадранска 17, 26 000 Панчево
<http://www.malinemo.rs/>

За издаваче

Др Небојша Кузмановић
Др Милан Орлић

Прелом

Татјана Цавнић

Штампа

САЈНОС, Нови Сад

Тираж

300 примерака

ISBN 978-86-6178-086-8 (АВ)
ISBN 978-86-7972-153-2 (МН)

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14

НИШАВИЋ, Саша, 1959-

Самоград / Славомир Нишавић. - Нови Сад : Архив Војводине : Мали Немо, 2024 (Нови Сад : Сајнос). - 76 стр. ; 20 см. - (Библиотека Посебна издања / Архив Војводине, Нови Сад)

Тираж 300. - Белешка о аутору: стр. 49.

ISBN 978-86-6178-086-8 (АВ)

ISBN 978-86-7972-153-2 (МН)

COBISS.SR-ID 134208777